

Գ. Օ. Հ. Ա. Լ.

ՃԼԻՐԻՏԻՆԻ ՏԼՎԼՐԻԿԻ

ԵՏԼԵՏ 8

1855

16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԷՐԲԵՆՆ ՈՒ ԹԷՐՊԵԼԵՆԻՆ ԵՍԵՍԸ

ԵՐԵՎԱՆԻՆԻՆ սաթը պահալարը իշխն էսքի
Թէվարիսէրտէն շու մալիւմաթլարըմը վար տըր : Պը-
լինիոս պունլարըն զայէթ ֆաշիշ պահալաւ սաթըլտը-
լարընը նազլ էտէր : Օգուր հազար պիր եէսիր իքի իւզ
պին սէստէրտէ սաթըլմըն : Վէ պէշ սէստէրտի պիր ֆը-
ռանք հիսսպ էսէրէք՝ վէ ֆռանքը պէշ պուչուգ զու-
ռուշտան թուլթարագ, պիր եէսիրին պահասը 220,000
զուռուշ էտէր իւրիշ : Օնտան սօնրա՝ հէր պիր եէսի-
րին սիննինէ վէ մարիֆէթինէ կէօրէ նարզ գօնարագ
հիւքիւմէթ թարաֆընտան թարիֆա չըգտը : Հէքիմէ
գըլմէթ գօնուլտու 60 ալթուն սօլտի (6725 զուռուշ
գատար) . հազըճըլա 50 սօլտի (5600 զուռուշ
գատար) . հատըմ, զն հաշընտան աշաղը օլուրսա 30
սօլտի, հօգարը օլուրսա 50 սօլտի : Եէսիր ալըմ սա-
թըմը վէ նարզը՝ Հռոմանյն Յուստիանիանոս իմրէրա-
թօրունուն վազթընա տադ գալմըն օլտուղունու՝ օնուն :

վաղձրնտա 530 թարիխատե հազըմըշ գանուննամէտէն
պիլըրիզ :

Իբի ճինս հէսիր ոլուր ուտու . պիր ճինսի չիֆու
լիբ խըզմէթինէ՝ վէ ոլ պիլի եվ խըզմէթինէ թային :
Պուռնարը ճինսե թագսիմ էթտիյիմիզտէն էօյլէ աննա
շըմասըն քի՝ հէսիրլէրին միլէթինէ հախուտ սիննինէ
հէօրէ պիր խըզմէթ թէվճիճի ոլունուր ուտու : Չօգ
հէսիրի օլան քիմսէլէր հէսիրլէրինի րաստ կէլէ իբի թա
զըմ էտիպ՝ պիր թագքմընը չիֆտիկլէրէ չալըմաղա
կէօնտէրիպ՝ օպիր թագըմընը քէնտի խըզմէթլէրի իչիւն
հանլարընտա սազլարլար ըտը : Չիֆտլիբ հէսիրլէրինէ
տիւըլիւ իսիմլէր իթլազ ոլունուր ուտու . քօշօնի (ղա
րիպ) վէ դրիպուդարիի (վերկի վերէն) վէ օրիճնա
րիի (օլ մահալատէ տօղմուշ) տէնիլէնլէրին Տէր պիր սը
նըֆը ֆարգլը ըտըրար . վէ պուռնարա քէնտի սահիպլէ
րինին էվինէ վէ պուռնտուդլարը շէճրէ տալի կիր
մէյէ բուխսաթ օլմայըպ՝ հալընըզ րէնչպէրլիբ էտէրէք
իտի . վէ պաղըլարը չիֆտլիբ խըզմէթինէ ոլ տէրէճէ
մախսուսէն թային օլմուշար ըտը քի՝ չիֆտլիբ սաթը
լըպ պիր ախէրինին էլինէ կէշտիյինտէ պուռնար տա
պէրապէր սաթըլըրլար ըտը : Սէքհանլարը հայփան հու
վասը կիպի հէր ալթընտա օյուլմուշ պիր ին իտի , քի
քիւչիւք վէ ինսան աղմայաճագ գատար տար պիր փէն
չիրէտէն ըշոգ ալըր : Վաչմասընլար տէյիւ օլ տէրէճէ
տըզգաթ վէ իճթիմամ վար ըտը քի , կէճէլէրի զննիր
իլէ պաղալըպ օթայա կէօթիւրիւր պրագըրլար ըտը . վէ
հէյէճէքլէրի իչիւն վէրիլէն թայինլէրի պուղայայ վէ
թուզ վէ զաթէլէ իտի . պուռնարտան հէմէք թէտարիք
էթմէք քէնտի խըզմէթլէրի իտի :

Եսիրլէրի էվերմէրտէ մախսուսէն պիր գանուն

Վէ գայտէ օրհայրայ՝ սահիպի ետսիրինին պիրինի էվեր-
մէք խոթէտիյինտէ հանկը գըզք մինասիպ կէօրլըստէ
ցնու վերիի իտի, վէ տօղան չօճուգ փետէրինին վէ
վալիտէսինին օլամագ, սահիպինին օլուր վէ սահիպինին
մերամը իւզըէ սաթլըզա չըգարլըր ըտը: Աիֆօլիք
եեսիրլէրի եազըն պիր գըսա ըուպա կիյէրլէր իտի. լա-
քին գըլըն գար վէ եաղմուր ալթընտա չալըշմալարընա
սուհուլէթ իչին ուզունճա եաղմուրուգ նէվինտէ պիր
չէյ վերիլէր իտի, Աիֆօլիք եեսիրլէրինին խըզմէթի
աղըր, լաքին հալէրի էվ եեսիրլէրինտէն ըահաթ ըտը:
Եւրլ եեսիր՝ էվ եեսիրլէրի իտիլէր. չին հագլը հագ-
սըղ՝ սահիպլէրինին մերամընճա կիտիպ օնլարըն գահը-
նը չէքմէյէ մէճայուր ուտուլար: Պօղինն նամ պիրինին
եեսիրի պիր չինի թապագ գըրմասընըն իւզէրինէ սա-
հիպի տարըրպ էմը էթտիքի կէօթիլըսիւնլէր հալու-
զա աթալընլար, մօրինալարա եւմ օլսուէն տէտի. չին
օլ հալուզըն իչինտէ Պօղինն մօրինա պալըզլարը սագ-
լար վէ պէպէր իտի: Ջալալը եէթիր պիր թագրիպ
գաչըպ՝ քէնտի սահիպի Օգոստոս Հոկտաւիոս իմըէ-
քաթօրուլա սուֆրատա օթուրմուշ եէմէք եէրիքէն
կիւտի իմըէրաթօրուն այազընա գալիանտը. էօլիւմտէն
գուրթուլմագ իչին տէյիլ, իլա պիր ախէր թարղ էօ-
լիւմ թէրթիպ օլունմագ իչին ըէճա էտէր իտի: Իմ-
րէրաթօր նէ եափտը պիլմէյիլ: Պու Օգոստոս Հոկ-
տաւիոս իմըէրաթօր քէնտիսի, եեսիրլէրինին պիրիսինի
պիր պըլտըրճըն չալմըշ եէմիշ տէյիւ կէմլիսին օրթա տի-
րէյինտէն աստըրտը:

Պու ֆագըրլար հէր նէ էտէրլէրսէ իտի միւքեա-
ֆաթը եա տայագ օլուր ուտու, եա թագիր: Շիւզէ
պիր գապահաթ իչին եետիլլէրի տայագ իւզ գամըլ

օլուր ուտու : Այադլարնա աղըր պիր թաշ եա գուր շուն եա տէմիր պաղլայըպ գօլթուդլարնտան ասարլար ըտը : Ախլամ եեմէյի վազթը , քի պաղէն սապա հատագ սիւրէր իտի . սահիպլէրի սուֆրատան գալգըն ճայատագ եեսիրլէր աճ սուսուղ սուֆրա պաշնտա տյագ իւսթիւ տուրաճագլար , վէ սէսլէրի աւլա իշի տիլմէյէճէք իտի : Հալէա՝ Աննքանըն սէօզիւնէ պա գընճա՝ եեսիրլէրին տուտագ գըմըլտաթմալարը տախի քէնտիլէրինէ գասպահաթ սայըլըր ըտը : Պիրիսի եզ գա զա եա էօքսիւրիւր եա անսըրըր սա՝ մութլագա տայագ եէր իտի . Պաղէն իքի եեսիր էլինէ պիրէր պուչագ վէրիպ պիր պիրլէրիյլէ տէօյիւշէ չըգարըլար վէ պիրպիւրինի էօլտիւրտիւրլէր իտի . վէ պունա պաշգա սէպէպ եօզ , անճագ մէճլիսէ զէվք պաղըլչամագ իշիւն : Պու միսիրլիւ զավղալարտա պիրիսի եարալանըպ վէ գուվ վէթի քէսիրիպ՝ էօլմէմէք իշիւն տէօյիւշտէն կերի չէքիւմէք իսթիրհամ էթտիյինտէ՝ էօթէ կիտ ճղուրսուղ , գանըն րուպամը լէքէ էտէր սէօզիւյլէ գօլուլուր ուտու : Օլ վազթըն քիպարլարը սուֆրալարնտա ճիւճէլէր վէ մուգալիտլէր տախի պուլունմասընը արզու էտէրէք՝ եեսիրլէրինտէն տօղան էվլատլարըն պօյլարը ուղանմամասընա թէրթիպլէր պուլուպ՝ օլ պիշարէլէրին թապիիսինի պօզմաղա էլ աթարլար ըտը :

Վափուճուլարը տախի եեսիրլէրտէն օլուր ուտու . լաքին չիւնքի գափուճունուն գաչմասը ախէրլէրին ֆիւրարընտան գօլայ տըր՝ գափուճույու կէճէլէրի զէնճիւր իլէ գափուճուն արտընա պաղլար ըտըլար : Կերէք եէյէճէքլէրի կերէք եաթագլարը ճիհէթիյլէ քէլպտէն ֆարգլարը եօղ ուտու : Պիր եեսիր չարէսիզ պիր խաս թէլիղէ միւպթէլա օլտուղունտա , Հոռմ չէհլինտէն :

անգան թե՛ վերէն ըրմայլննաքի ատատա Վսկիդիդիոս նամ
 պուլթուն խմբնէ ինչա օլունմուշ օլան պուլթաննէյէ
 պրագըրըպ՝ սահպսիդ թիմարսըզ օնտա էօլիւրլէր իտի :
 Պունլար պիր քապահաթ էթաիքլէրինտէ նէ զա-
 զէպ չէքէրլէր իտի . օգույանա հիտտէթ կէլիր : Պիր
 իքի թանէսինի պալիտտէ սէօղ սըրասընա տիւշմէսիյլէ
 նազլ էթտիք , պագիլէրինի պունտա իշար էտէլիմ :
 Տէյնէկ ալթընտա էօլտիւրմէք պայաղը պիր շէյ իտի .
 եիւքսէք եերլէրտէն աշաղը աթարլար ըտը . ասարլար ը-
 ար . պաղայըպ ճանապարհարն էօնիւնէ պրագըրլար ը-
 տը : Հռոմ իմքերաթօրլարնտան Վղըդիոս վէ Մնտո-
 նինոս՝ եէսիլլէրին րահաթը իչիւն գանուշար դօմադ
 իսթէտիլլէր իսէ տէ՝ քէնտի իմքերաթօրլուգ հիւքիւմէ-
 ըի վէ ֆէյլսօֆ ագըլարը պունա քիֆայէթ էտէմտի-
 լէր : Եէսիլլէրին ճանը՝ քէնտի սահպսիլլէրինին էլինտէ ի-
 տի . վէ հեր վագըթտա եէսիլ էօլտիւրմէք իչիւն գա-
 պահաթ էթմէլէրինէ պէքլէմէզլէր իտի . պազէն եալը-
 նըզ քէնտի զէվքլէրի իչիւն եէսիլ էօլտիւրիւրլէր իտի ,
 պազէն պիրէր թէ՛ ճրիւպէ իչիւն տախի եէսիլլէրին էօմ-
 ըիւ տայմա թէ՛ հիքէտէ իտի : Վսկիդեմոն տէլիգանլը
 լարը ալտա վէ ճէնկտէ օգուլա նիշան ալմադ թալիմէ-
 ըինի եէսիլլէրինին իւզէրինէ էտէրլէր . պիր աղտճա եա-
 խուտ գազըղա պաղլարլար . վէ իւրէքլէրինի եախուտ
 աննընըն օրթասընը եախուտ կէօզիւնիւ նիշան ալարագ-
 վուրուրլար ըտը : Վիշան եանրլուր ըսա մանի տէյիլ , նի-
 շանկեահ գարըլարընտա՝ եա՝ պիր տահա աթարլար :
 Պիրիսի գըլըճընը պիլէտիր . էյի պիլէնմիշ օլտուղունու
 եէսիլլինին պօյնուտա եա գօլունտա եա պաղընտա
 տէնէր : Պաղիանոս նամ թապիպին՝ ինսան ազալարընըն
 հարաքէթլէրի վէ ամէլլէրի իւզէրինէ պիր քիթապընտա

եազորդը քելամար՝ թըպիճէտիտին թէշիճ մարիֆէ-
թիյէ պուլուգլարընա մութապըզ կելմէսինտէն կէօ-
րիւնիւր քի՝ պազէն հէքիմճէ մատտէլէր եօզլամագ իւ-
չիւն եէսիրլէրին իւզէրինտէ թէճրիւպէլէր օլունուր ու-
աու , քի շիմտիքի թապիպլէր հայվանաթ իւզէրինտէ
էտէրլէր իքէն՝ չօղու վար քի հայվանա պիլէ գըյըլմա-
յըպ՝ ախէրլէրին էթտիյի թէճրիւպէյի միւքեաֆի սա-
յար :

Եէսիրլէրին թէրպիէսինէ մուգայէտ օլմագ ասլա
վազիթիէ հալէրի տէյ'լիտի . էկէր պիրիսի էվլէտէն
օգու մուգ եազմագ պիլիրիսէ՝ օնու քէնտի էվատլարը-
նա հօճա էտէրլէր իտի . լաքին օլ եէսիր պէօյլէ պիր
խըզմէթէ թային օլունմասըյլա օլ պիրլէրինտէն զիյա-
տէ բահաթըզ եախուտ իթիպար պուլուր ուտու տէլէ-
մէյիզ . էկէր չըրպըզ ուսթասընըն մէգատիքինի թանըր
չըզարսա ըտը՝ ուսթասընը ազատ էտէր իտի . վէ պու ա-
զատլոզ տախի եէսիրի ասըլ եէրլի կիպի էթմէզ , եալը-
նըզ խըզմէթտէն ազատ էտէր իտի : Ա՛է եէսիրլէրի տէ
պազը քէնտի սահիպլէրի ֆէնա էտէրլէր իտի : Աէրէք
էրքէք կէրէք գարը՝ եէսիր օլտուգտան սօնրա ըրզը սա-
հիպինին էլինտէ իտի . վէ պու իւզտէն տէ սահիպլէրի-
նէ շիրին կէօրիւնէկլէր պիր հառանաթ պուլմագլարը-
տը : Լաիդեմնիլուար սէրիօշլուղուն ֆէնալըզընը քէն-
տի էվատլարընա էյիճէ աննաթմագ իչիւն եէսիրլէրինտէ
էօլիւտէն տիշարը իչկի իչիրիպ՝ իչկիտէն նէշաթ էտէն
հէր թիւրլիւ ըրափայլըզա բուխաաթ վէրիլլէր իտի , քի
էվատլարը պուլնլարը կէօրիւպ իչկիտէն սազընսընլար :

Պիրինին էվինէ խըրսըզ եախուտ տիւշմէն կիրիպ
էվ սահիպինի էօլտիւրիւրսէ՝ Եունանիստան վէ Հոումա-
դանուլարը միւճիւպինճէ օնուն էվինտէ նէ գատար

Եկտիւր վար ըսաւ սօրկու սիւալ էթմէտէն ճիւղէսինի
 Եօլտիւրիւրէր իտի : Պիր Եկտիւր քէնտի սահիպինի վու-
 ըուպ Եօլտիւրտիւրիւնտէ՝ Եօլտիւրէն մէյտանտա իքէն
 տախի ճէմի Եկտիւրէր գաթլէ վաճիպ թու թու լմուշ ու-
 առ , շու ֆարգըլան քի՝ ասըլ Եօլտիւրէնի աղըր Եզիւ-
 Եթլէրիլէ Եօլտիւրիւպ՝ օպիլլէրինէ Եզիլէթ վերմէլլէր
 իտի : Պիր քիմսէ քէնտի Եկտիւրինի Եօլտիւրիւրտէ՝ Երիս-
 տոտէլ վէ Պղատոն կիպի ֆէյլէսօֆլարըն գալլինճէ պիր
 շէյ լաղըմ կէյմէզ իմիշ . Եաղընըզ Եայգանըպ օլ գան-
 տան թէմիպէնէ պիլլիրիմիշ : Պու կիպի պիր ատէթ Հա-
 լէա՝ Սուռիատա պուլու՛նոուղընա իսպաթ՝ թայսըր
 նամ միւլլիֆ Սուսիա քիլիսէսի իւզէրինէ Եափտըզ
 քիթապընըն Եէտինճի պաշընտա նագլ Ետէր քի , 1836
 տան 1839ա տէկին՝ Պետրոքուրդուն մէճլիօի մէզէ-
 պիէսի (Ս . սինոգու) 547 քիշի իչլին Եկիլիցապան
 ճէֆա շէքմէսինէ սիճիլ էթտի . վէ պուլլարըն գապա-
 Հաթը՝ քէնտիլէրի իսթէմէյէրէք գաղայըլն ասամ էքը-
 տիւրմէլէրի իմիշ : Սուսիա գանոնու միւճիւպինճէ՝
 Եկտիւրի Եօլտիւրմէք ճէտիտ Եասագ տըր . ֆագաթ Հէր
 Եէրտէ վուգու օլան միստըն՝ օրատա տա գանուէն տիյ-
 նէմէյէնլէր պուլու՛նուր . վէ շիւնքի Հէր քէս քէնտի
 Եկտիւրինի իւզիւնֆէն քիսար վէ ֆայտէ կէօրէճէք օլմա-
 ար իչլին Եկտիւրինի թէլէֆինի իսթէմէզ , Եկտիւր Եօլ-
 տիւրմէք պիլա բիդա վէ Եզ գաղա օլան գապաՀաթըլա-
 բըն սըրասընա կիրմիշ օլուպ ճէզասը խաֆիֆ օլմասը
 օնլարըն ինտինտէ պու իւզտէն մինասիպէթ ալմըլ տըր :
 Լաքին Եկտիւր պագմաք Հաղգընա՝ ճիհանըն թէրպիլի
 միլլէթլէրինի սըրասընա կիրմիշ օլան ամերիկալըլար
 ոուսիալըլարտան չօգ զալմ՝ օլտուգլարընըն իսպաթընը
 իսթէյէն՝ պու Եաղընլարաա Վէնէտիկտէ Ելլէար թու

ծախն անսկզ իւնվանըլա իբի ճիւղ թապ օլունան քիւ
 թապը միւթալաա պուլուրա : Քրիստոնեալըգ եեսիր
 լերին հալինի խօշաթմագ թէնպիհլերի վերտիքտէն
 սօնրա քրիստոնեալարին իշինտէ պու միսիլիւ գըլագ
 լըգ միւնասիպէթ ալմաղ իքէն՝ քրիստոնեալդտան խա
 ըիճ պիր միլէթտէ պու միսիլիւ քրիստոնեալարտան
 զիյատէ եեսիրլերէ մերհամէթ վէ սիյանէթ կէօրիւր
 իւղ : Պէօյիւք Նաբօլէոնուն ճէնէռալարլնտան Պէրդ
 րան ճէնէռալ՝ Մըսըր վէ Ռարաշում զաւկալարլնն թէ
 վարիսի քիթապլնն պէշինճի պապլնտա՝ տէվլէթի Օս
 մանիէ իշին Նաբօլէոնուն սէօյլէտիյի շու քէլամը
 գայտ էթմիշ : « Հարգ այալէթինտէ եեսիրլիք հիչ պիր
 վաղըմ զարպ ճանիպինտէքի կիպի օլմուշ տէյիլ տիր :
 Հարգտա եեսիրլիք՝ Մղիգ քիթապլարտա պուլունանն
 թըպգըսը տըր . եեսիր քէնտի սահիպինին վարիսի տիր .
 օնուն գըզընը ալա պիլիր . վէ փաշալարլն չօղու եէ
 սիրլիքտէն կէլմէ տիրլեր : . . . Վարպ ճանիպինտէ պու
 նուն մուղայիլի՝ եեսիր տայիմ խըղմէթքիարտան աշա
 ղը թութուլմուշ տուր . վէ ինսան սընըֆընտա ճիւմ
 լէսինտէն էտնասը տըր : Հոռմալըլար քէնտի եեսիրլէ
 րինի պաղէն աղատ էտէրլէր իտի . Փագաթ աղատ օլան
 հիչ պիր վագըթ զաթէն շէհրիլէր կիպի պիր փայտէ
 թութուլմաղ լտը , վէ քետմիլէն աղատ տէյիլ իտի » :
 « Այն աճայիպ քի հալեա քրիստոնեալարտա եեսիրլիք
 պուլիւրէտիլիք վաղթընն ճէմի գըլագըլըլարլ վէ
 ինսաֆըլըգըլարըլա պուլունուր . վէ մերհամէթ՝
 քրիստոնեալդտան խարիճ պիր միլէթտէ պուլու
 նուր : Մճապա պունտան քրիստոնեալգ եեսիրլիյի
 գալտըրտը եախուտ եեսիրլէրին հալինի էյիլէթտի տէ
 մէմիգէ պիր խալէլ կէլիր . մի աճապա պու իւլունէն սէօ

գիւմիւղ ետան չըգար մը : Խայրը , պիղիմ սէօգիւմիւղ
 ետսիրէր հազգընա օլան թէնպիհաթտա տըր : Պուծ-
 փերէսթիքտէ դանն օլունուր ուտու քի՝ թապիաթճա-
 տա ետսիրլերին ճանը պաշգա տըր . հայվան նէվինտէ
 տիրլէր , վէ Ալահ թարափընտան ինսանա պախշ օլու-
 նան քերէմլետէն ետսիրլէր պիթթապի մահրումտուր-
 լար : Քրիստոնեալք՝ Պօղոս առաքեալն աղըըյլա
 տէր . « կերէք ետհուտի կերէք միլլէթի ախեր , կերէք
 ետսիր կերէք ազատէկեան , ճիւմէմիղ պիր բուհ դա-
 պուլ էթտիք » . (Լ . Կորն . ԺԲ . 13) : Պուծփե-
 րէսթիք էօյրէտիր իտի քի՝ ետսիրին հայաթընըն վէ
 վէֆաթընըն սահիպի մութլաղը քէնտի աղասը տըր .
 քրիստոնեալք պունուն մաղայիրինի էօյրէտերէք տե-
 միշ աիր . « աղալար , պիլէսինիղ քի ետսիրլերին տէ սե-
 ղին աէ կէօքտէ սահիպինիղ վար . վէ օնուն ինտինտէ
 խաթըլ բայէթ եօգ տուր » . (Եփես . Գ . 9) : Կերչի
 Ազիզ քիթապլարտա ետսիր ալընըս սաթըլմադ մէնի
 հազգընա սերահաթէն եաղըլմըշ պիր շէյ եօգ տուր .
 լաքին ետսիր տէնիլլէր աղատէկեանտան հիչ պիր վէճհ
 իլէ ֆարգը օլմայըպ օնուն կիպի ինսան տըր աէմէքտէն՝
 ինսան ինսանըն էշեասը սըրասընա տախիլ օլուպ ալմ
 սաթըլմա կիրէմէղ տէմէք թապիաթըյլա իսթիտլալ օլու-
 նուր : Քրիստոս գանըյլա ճիւմէմիղի ետսիրլիքտէն
 գուրթարտըգտան սօնրա՝ պիղիմ կիպի Քրիստոսուն
 գանը պահասըյլա աղատ օլմուշ պիրինի սիղէ ետսիր
 էթ մէնին միասիպէթսիղլիյի հալիյէ կէօրիւնիւր . կե-
 րէք ետսիր կերէք աղատ՝ հէր քէս քէնտի ֆէյլինէ կէօ-
 րէ Ալահտան միւքեաֆաթընը վէ մուսթահազընը ա-
 լաճադ տըր տէնմէսիյէ՝ ետսիրին տախի քէնտի ֆէյլի
 իշիւն Ալահ հիսապ վէրէճէյի աննաշըլըս՝ աղասը քէն-

տի ընդհանր հետքեր համար հետքեր հայտնաբերելու
 գուշակմամբ : Այսին հայտնաբերումնայ միլիթերտե
 ետքերը վարմը . պուտա օնարըն տիւշիւնեճէի շէյ
 տիր . թամահ պիր նէվ պութիւրէսթիւր տիր տէյիւ
 առաքեալ սէյլէմիշ տիր . (Վոդոս . 4 . 5) . քեար իշիւն
 ետքերըն զըյազըզ էթմէք տէ պութիւրէսթիւրէսթ
 գալմա պիր էսէր ծիր տէմէք խաթա տէյիւ տիր : Ալաւ
 ճա իլմիւ խալիգիմիղլն շէթլնէ թէճտիւ օլունան թա
 պիւթըմըզտա լէհուտի վէ ախէր միլիթ , սիւննէթլի վէ
 սիւննէթսիզ , խօրեաթ , եապանի , թէրպիէսիզ , ետիր ,
 աղա , պու կիպի Փարզլար եօզ տուր . հէփօի պիր վէ
 հէփսինտէ Քրիստոսուն հիւքմիւ իշէր (Վոդոս . 4 . 10
 11) : Լէյլէ իսէ՝ պու ետիր վէ ազատ Փարզլարը Քր
 իստոսուն տիշարը տըր . քրիստոնեալըզտան խալիճ
 տիր . վէ պիղիմտէ տէմէք իսթէտիյիմիզ պու օլուպ ,
 հայտնաբերումնալարտան պաղըլարընն ետիր սահպի
 օլարազ ետիրընն պութիւրէսթիւր վազթընտա
 կիպի ընճիտէ վէ գըյազըզ էթմէլէրի պիղիմքրիստո
 նեալըզ իշիւն սէյլէտիյիմիզէ խալէլ կէթիւրէմէզ : Ահ
 օնա պազ քի՝ եուանլարըն վէ հոմալըլարըն ինսանճա
 թէրպիէլէրի մէշհուր էքէն , իշլէրինտէ օլգատար ալիմ
 լէր վէ Ֆէյլէսօֆլար վար էքէն , ետիրընն հազգընա
 պէյլէ եանլըլ զիւիւմէրի վար ըտը . քրիստոնեալըզ
 քէնտինն իլք քարոզիլէրի օլան գապա կէօրիւնիւր ա
 տալարըն էլիյիլէ պու զիւիւմէրի չիւրիւ թաիւ . վէ սէյ
 լէտիլէրի օնարըն վազթընտան պու կիւնէտէք մազպուլ
 թուլթուլթուլունտան՝ ինսան թապիաթընա մուաթըզ
 օլտուլու մալիւմ վէ սապիթ օլմուշ տուր . յաթին պու
 մուաթըզըլըլա տա էսթի ալիմէրին զիհնին կէլմէտի :
 Ինսանա ինսան գըյմէթինն քրիստոնեալըզ էյրէթտի :

Բ

ՊԻՐ քիմնէ չոգրալ՝ պէնի Ելլահ կէօնտէրտի , սէօյլէտիքէրիմի Ելլահն քէլամը կիպի տիյնէյին տէյէրէք , տին խուսուսուլարընա քէնտի կիւնիւնէ տէք՝ նաս պէյնիստէ պէլլիլէնէն մատտէլէրին մուղայիրինի վազ էթմէյէ գալլըլլըրալ՝ հագգան օնտան՝ Ելլահ թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլտուղունուն իսպաթը սօրուլուր : Այլէ պէօյլէ իսպաթ նէ՞ օլապիլիր՝ քի ճէմաաթ օնու կէօրտիլիւ կիպի՝ արատըղըմ իսպաթ պու ուտու տէյերէք գանսըն վէ իսքնաթ օլտուն : Օլ քիմնէ էօյլէ պիր շէյ էթմէլի՝ քի Ելլահտան մատէ ախէրի օնու էտէմէղ օլտուն . թապիաթըն ատէթա իճրասընը թէպտիլ էթմէլի . վէ միւճիւղաթ տէտիյիմիղ պու տուր : Քրիստոնիսալըղըն շէրէֆ պուլմասընըն նագլի՝ պու կէօնէ միւճիւղաթլար նագլի տիր . ֆագաթ քրիստոնիսալըղտան խարիճ օլան քիմնէլէր Քրիստոսուն Ելլահ օլտուղունու վէ առաքնալարըն Ելլահտան կէօնտէրիլմիշ օլտուղունու գապուլ էթմէլէր՝ տինի գապուլ էտէճէքլէր . գապուլ էթմէսէլէր՝ միւճիւղաթլար շէհատէթ էտէրլէր :] Երին չիւնքի պու նագլ օլունան միւճիւղաթլար պունտան 1800 պու գատար սէնէ իլէրի օլմուշ , վէ շիմոփ օլմազար , վէ պազէն օլունանլար տախի քէնտի ֆիքիրլէրինճէ մանհա դալտըրըրնէ վինտէ տիրլէր , միւճիւղաթլարը քիւլլիւնէն ինքնար էտիպ վէ գապիլսիղ սըրասընա գօյուպ՝ քրիստոնիսալըղըն պու սուրէթտէն իսպսթընը լազլ էթմէյէ չալըշանլար վար : Այիթ թագըմ չրիստոն

նեայ ըզ տէյէրէր տէ՛ եվէլ միւճիւղաթ օլուր ու տու
ամնա շիմտի օլմազ տէյէրէք պիր թարափտան՝ Լլա-
հըն գուարէթինէ քէյիլէրինձէ պիր վագըթ հուտու-
տու քէսմիշ տիրլէր, վէ պիր թարափտան՝ շիմտիքի վա-
զըթտա պագէն զու հուր էտէն՝ միւճիւղաթլարա՞ղիհն եօ-
րուպ զօրաքի մանեա վերէրէք՝ առաքեալարըն վագթըն-
տա օլան միւճիւղաթլարը ինքեար էտէն միւճիւտիլէրին
ինքեարընա գուվէթ վերիրլէր :

Սէղքիւր միւճիւտիլէրին միւճիւղաթը ինքեար էթ-
մէք իջիւն պուտուգլարը ռաճօնլար պագը ճահիլլէրին
գուլաղընա տիւշիւպ՝ պիւ տա պիր մօտա տըր տէյէրէք
պիրլըր պիլմէզ պէօյլէ պելլիլէմէյի զարիֆլըք ատտ է-
տէնլէր վար տըր. վէ էօյլէսինի տախի կէօրմիւշ իւզ
քի՝ Ս. Լեւտարանտա նազլ օլունան միւճիւղաթլարըն
պիրի եանընտա նազլ օլունտուղունտա՝ օնու քիմ եու-
տար, պէնի ահմազ մը զանն էթտին, եալան տըր, պէն
ինանմամ տէտիքուէ Լեւտարանըն իջնտէն քէնտինէ եէ-
րի կէօսթ էրիլմիշ իսէ՝ չիւն տահա Լեւտարանը ինքեար
էթմէյի էօյրէնմէմիշ, պունտա եաղըլը օլտուղունու
պիլմէզ իտիւմ. շիմտի ինանըր ըմ տէօյիւ իսքեաթ օլ-
մուշ տուր : Պունուն իջիւն պու նագլիմիզին սըրասընտա՝
պու միւսիլիւ ճահիլլէրէ մէնֆաաթ նիէթիլլէ միւ-
ճիւղաթ իւզէրինէ պիր ազ թափսիան եաղըպ՝ ինան-
մայանլարըն տախի ռաճօն պելլիլէտիլլէրինին թուրահաթ
վէ պօշ սէօղէր օլտուղունու կէօսթէրէճէյիլ :

Վէ իւք թէֆտիշ էթմէյէ շայան կէօրիւնէն շու-
մատտէլէր տիր, Պիրինձի. միւճիւղաթ օլմազ գապիլլի
շէյ մի տիր : Իքինձի. միւճիւղաթ էթմէք Լլահա լա-
զըմ կէլմիշ մի տիր. վէ նէ սէպէպտէն լագըմ կէլմիշ
տիր : Իջիւնձիւ պիր սիւվալ տախի չըգարըրուր, էկէր

Քիչ վաղը քրիստոնեայեցւոն իւր վաղըթլարն տա միւ-
 ճիւղաթ իզթիզա էթտի իսէ՝ սօնրա նէ իչիւն կիւնտէն
 կիւնէ էքսիլիպ՝ շիմտի հիչ օլմազ կիպի տիրէր : Տէօր-
 տիւնճիւ . պիր վաղըթտա նազլ օլունան եալան միւճիւ-
 զաթլարն եալան վէ ասըլսըզ . վէ տիւզմէ օլտուզլարը
 իսպաթ օլտուգտան սօնրա՝ ճէմի միւճիւզաթլար պուն-
 լար կիպի ասըլսըզ տըրլար տէմէյէ հազ եօդ մու : Տէ-
 յիլ մի քի՝ տէրէր , Աւետարանն նազլ էթտիյի միւ-
 ճիւզաթլար տա պունլար կիպի տիրէր . վէ էքսիլիքէրի
 իչիւն վէ պիզիմ վաղթըմըզտան չօդ էվիլ օլտուզլարը
 իչիւն ինանմադ ատէթ կիպի օլմուշ տուր : Պէշիւնճի .
 տէրէր քի՝ նազլ օլունան միւճիւզաթլարն չօղու՝ տէ-
 յիլ քի թապիաթ ըվիշինին պիր վաղըթ թէխիր օ-
 լունմասընը հապի տիրէր . իլա պիւթիւն պիւթիւնէ
 թապիաթ քէնտի ատէթինի թէպտիլ էթմիշ կէօթէ-
 րիրէր . վէ պունա ինանմադ փէք կիւճ տիւր տէրէր :
 Վէ պունա էմալ կէօթէրիրէր դիւահարլարը , եանի՝
 շէյթան զապթընա կէզմէիլէ չըլտըմըշ քիմէլէրի . շիմ-
 տի շէյթան հիչ պիր քիմսէյի զապթ էթմէյօր վէ դիւ-
 ահարլըզ եօդ տուր տէրէր : Վէ պունուն իչիւն՝ Քիւ-
 լան քիմսէ դիւահար ըտը վէ սօնրա հիւքի իլահիլէ
 շէյթան օնու թէրք էթտի վէ օ ատամ սաղալտը տէմէք՝
 վաղթըն պիր շէյ պիլմէզ ճահիլէրինի ալտաթմադ իչիւն
 եափըլմըշ հիյլէլի սէյլէյիշ տիր տէրէր : Վէ պու սէօղ-
 լէրինէ գուվլէթ վէրմէք իչիւն տէրէր քի՝ շիմտիքի է-
 սիրտէ պիւթիւն ալէմ լուսաւորէլ օլմուշ պուլունմասը
 իլէ պէյլէ եալանլարը քիմսէ տիյնէմէզ . պունուն իչիւն
 նէ դիւահար գալմըշ տըր վէ նէ տէ դիւահար տա-
 զալտան փտը տըր : Վէ չիւնքի Աւետարանն վէ
 գործք աւարքիլըցուն նազլ էթտիյի միւճիւզաթլարն

սրբապաշտան գիւսահարաւորն սաղաւմարը նագը տախի
վար տըր՝ միւսհիւտիւէր Աւետարանա ինանմամադա
պունտան տա սէպէպ ալըրլար : Նէվապ վերեճէյիմիդ
մատտէլէր տախի պունյար տըրլար :

Պիրինճի սիւալ, միւսհիւզաթ օլմագ գապիլի շէն
մի տիր :

Ուսու, քի վեք տինտար վէ հէր վեճճ իլէ միւս
հիւտիլէքտէն ուզագ պիր առամ տէյիլ իտի, քէնտի ի
չիւն տինսիդ տիր տէյէնլէրէ ճէվապ վէրմէք զըմնընտա
տալտան ճինէվալըլարա եալտըղը պիր մէքթուպուն
տա տէր, « սահիհէն պէյլէ պիր սիւալ էթմէքագըլըղ-
ճա պիր սօրուշ տէյիլ իսէ՝ տինսիլէք տիր, վէ միւ-
սիւզաթ գապիլիդ տիր տէյէնի թէքտիր վէ թէտիպ
էթմէք՝ ծնու ալըլը եւրինէ գօյուպ հիւրմէթ վէ ի-
թիպար էթմէք կիպի տիր, օլ միսիլիւ քիմսէյի թիւ-
մարխանէյէ գափաթմագ էլ վէրիր : Աքին Ալահըն միւ-
սիւզաթ իշլէմէյէ գատըր օլտուղունու քիմ ինքար է-
տէ պիլիր : Ալահ չէօլտէ պիղէ սուփրա՝ մը տիւղէճէք
(Սաղմ, էէ, 51) տէյիւ սօրմագ իչիւն Ահհուտի օլ-
մալը » : Պու պիր ահքեամանէ սէյլէյիշ տիր, իսպաթ
տէյիլ տիր, եալընըղ պունու սէյլէյէն Ուսունուն օլ-
վագըթ սահիհէն հարէսմէն թաշտըղը իթիգատը կէօս
թէրիր, ախէրինի իսքեաթ էտէմէղ : Պունաան շու գա-
տար էյրէնի իղքի՝ միւսհիւզաթ օլուր տէյիւ գապուլ
էթմէք ֆէյլէսօֆլուղա մուղայիր տէյիլ իմիշ, գիրա
Ուսու ֆէյլէսօֆլար սրբապաշտա ըտը : Ալ է միւսհիւ-
զաթ օլա պիլիր տէյի գապուլ էտէրսէք ահմագ տէֆ-
թէրինէ գայտ օլուրուղ վանն էտէն ճահիլէրին գօր-
գուլարընը տէֆ վէ քէնտիլէրինի միւսթէրիճ էթմէք
իչիւն Ուսունուն սէօլիւ ֆայտէսիղ տէյիլ տիր :

Պագաթ տօղրուլուղու ճէպրիվէ ահքեամանն տիշ-
նէթմէք վաճիպ օլմատըղընտան՝ միւճիւղաթ գապիսիղ
տիր տէյէնլէրէ ուաճօնուլա ճէվապ վէրմէք իճապ է-
տէր :

Միւճիւղաթ տէմէք՝ թապիաթ թաթիգինն մէվա-
զըթէն թէպտիլ օլմասը տէմէք տիր . վէ միւճիւղաթ
միմքինսիղ օլմագ իչիւն՝ թապիաթ թաթիքի մութլագա
վէ թիւճէրրէտ թէպէտտիւլաթ գապուլ էթմէղ տէմէք
լազըմ կէլիր . տէմէք տիր քի՝ շիմտի թապիաթ նէ՝ հօլ-
տա ըսա՝ զաթընտան օլ հօլտա օլմայըպ ախէր պիր հօլ-
տա եարատըմը օլա պիլմէնի ագլըմըգա զըտ կէլմէլի :
Քիապիաթ ըէվլի՝ քի թապիաթ գաթտէսի վէ թապի-
աթ ուսուլի տաթի տէնէ պիլիր . կէրչի տայիմ պիր գա-
րար տըք , շաքին պէօյլէ օլմասը մութլագա ֆարղ տէ-
յիլ տիր , վէ պաշգա թարղ օլմագ իճթիմայընտա ագ-
լէ զըտ պիր շէյ կէօրիւնմէղ : Մէսէլա , ինսանըն էօմ-
րիւ փէք զիյատէսի իւզ երլատագ վարաճագ կէր՝նէ՝
ատէթա պիր առէմին էօմրիւ պին սէնէ օլսա ըտը , եա-
խուտ ինսան հիչ էօլմէսէ իտի . հախուտ ճանը թէնին-
տէն այրլտըգտան սօնրա քէյֆի իսթէտիյի վազըթ
կինէ թէնիյլէ պիրլէշիպ տիւնեա իւզէրինտէ կէզսէ ի-
տի . վէ էվատ զուհուրու իչիւն Էրքէկ վէ տիշի լա-
զըմ օլմասա ըտը . վէ թէնէ աղըրըգ վէ եէրէ տիւշմէք-
լիյէ մէյիլ օլմասա ըտը . վէ ախէր պու կիպիլէր ճիւմ
լէսի օլա պիլիլէր իտի . վէ Տիմտիքի հաղլրտա օլան
հալլէրի նասըլ կէօրիւրսէք՝ օլ վազըթ օ հալլէրի էօյլէ
կէօրէճէք իտիք . վէ ինսանըն ազ եաշամասը եախուտ
էղմէսի եախուտ էվատ զուհուրի իչիւն էրքէկ վէ տի-
շի լազըմ կէլմէսի վէ թէնին քէնտի աղըրլըղըլա եէրէ
տիւշմէյէ մէյլ վէ տիկէրի օլ վազըթ միւճիւղաթ սը-

բասընա կէջեր իտի . նասըլ քի շիմտի ջրհեղեղտէն եւ վ
վէլքի ատամլարըն պին երլա եագըն եաշամալարը պա
զըլարըն ագընա զըտ կէլիր . վէ Մ. դամըն զաթէն էօլ
մէյէճէք օլմասընա , վէ ճէմի ինսանլարըն էօլտիւքտէն
չօդ վագըլթ սօնրա մահչէր կիւնիւ թէնլէրիյլէ պիրլէ
շիպ էպէտէն եաշամալարընա , վէ Քրիստոսուն ինսան
թապիաթընտան ալտըղը թէնիյլէ կէօքտէ տուրմասընա՝
վէ տիւնեայէ թէշօրիֆինտէ պիքիր պիր զըզտան տօղ
մասընա՝ Ալլահըն գուտրէթինն մախսուս միւճիւզաթ
լար տըր տէրիզ : Հաթտա օլ թապիաթ տէտիյիմիզ
նէսնէ տախի զաթէն պիր միւճիւզաթ սէմէրէսի տիր .
չիւն էվլէլտէն հիչ եօղ իքէն եօգտան վար օլմուշ տուր .
Հաթտա թապիաթըն միւթէմատի պիր սիյագ իւզըն
տէվլամ էթմէսի տախի պիր տայիմի միւճիւզաթ տըր .
չիւն քէնտի զաթընտան վար օլմաղա ֆարզ օլմայըպ՝
վէ օլմամասըտա օլմասը կիպի իհթիմալ իքէն՝ տայիմ
վարլըգտա տըր . վէ եօգտան վար օլմուշ իքէն՝ վարտան
եօգլուղա տէօնմէսի զայէթ գօլայ օլուպ՝ վարլըգտա
դալմասը Ալլահըն գուտրէթինն վէ րէյինին պէրէքէ
թի տիր : Պու սէօյլէտիքլէրիմիզտէն ամմէյէ գօլայ ան
նաշըլըր քի՝ միւճիւզաթ տէտիյիմիզ թապիաթ րէվիշի
նին ճիւզի պիր թէպէտտիւլաթը օլարագ , թապիաթ
տէտիյիմիզ միւճիւզաթըն իչինտէ ուֆագ պիր հիքմէթ
րատէսինտէ տիր . վէ թապիաթըն վար օլմասը ֆարզ
տէյիլ իքէն վարլըղընը վէ պիր սիյագ իւզըն տէվլամը
նը կէօրէն քիմսէ՝ միւճիւզաթ դապիլսիզ տիր տէյէմէզ .
չիւնքի թապիաթը եօգտան վար էտէն՝ վէ հիյէթի հա
լիէսինտէ խալզ էտէն զաթ՝ մէվագըթէն թապիաթըն ու
սուլինի վէ գաիտէսինի տախի թէպալլ էտէ պիլիր :

Միւճիւզաթա ինսանայանլար Ալլահըն գուտրէթի

նի ինքեար էտէմէյիպ՝ թագտիրէ սրղընըրլար . Ալլահ
նէ իշէն քէնտի գօտուղու նիզամը պօզաճադ տէրէր .
Վէ պիր աղիմ նիյէթիլէ տախի խալգ էթտիյինն նի-
զամընա տօզանմադ վէ օնու տէյիշտիրմէք՝ ֆիքրլէրի-
նէ զըթ կէլլըր . Ալլահ Հէր նէ խալգ էթտի իսէ եարա-
սըլտըզլարը վագըթտան էյի իտիլէր . վէ Ալլահն ճէ-
մի մերամլարընըն իճրասընա եարարլար ըտը . օնուն ի-
չիւն թապիաթըն գաիտէսինի տէյիշտիրմէք մինասիպ
տէյիլ տիր տէրլէր :

Պէն տախի օնլարըն տէտիյի կիպի տէր իմ . Ալլահ
միւճիւզաթ իշէտիյինտէ թապիաթ գայտէսինն նիզա-
մընը պօզմադ . քէնտի խալգ էթտիյինն եէնի նիզամ ալ-
թընա սօզմադ . եալընըզ օնա էօյլէ պիր շէյ հասըլ էթ-
տիրիր քի՝ էվլէտէն Ալլահն ինտինտէ մալուգաթլա-
րըն սըրասընա կիրմիշ իտի . վի օլ մախլուգաթլարըն
պիրի օյմուշ ուտու : Վասըլ քի պիր առէմ պիր մատտէ
իւղէրինէ գանուննամէ եափաճադ օլուր սա՝ պազէն օլ
գանու նտան տիշարը շէյլէր տախի կէօսթէրիր , վէ պուն-
լար տլէսսէվիէ գանունլարըն ալթընա կիրմէլէրիյլէ
քիւլլէն գանունտան վէ նիզամտան խարիճ տէյիլ տիր-
լէր : Ալլահ թապիաթը ետրաթտըզը վագըթ շիմտիքին-
տէն ախէր պիր թարզտա հարատա պլիւր իտի . շէօյլէ
քի՝ շիմտիքի հալտէ թապիաթա մուաֆըզ կէօրիւնէն
օլ վագըթ միւճիւզաթ ատտ օլունա . վէ հաշի հազըր-
տա միւճիւզաթ սայըլան օլ վագըթ իճապի թապիաթ
թութուլա ըտը : Օլ վագըթ միւճիւզաթ՝ թապիաթըն
ուսուլի վէ գայտէսի օլմուշ օլուր ուտու . վէ թապի-
աթըն շիմտիքի ուսուլի՝ օլ վագըթ զուհուրաթը նատիր
վուգուտթլար՝ եախուտ միւճիւզաթ սըրասընա կէլէր ի-
տի . թապիաթըն խալիգի Ալլահ՝ պու նատիր զուհր է :

տեճէք վու գուաթլարը տա թագտիրի էղէլիսինտէն ու
րասընա գոյուպ՝ մերամընա եարար ունադ վագըթ տա
զուհրէ կէլմէսինի թէտարիք էթմիշ տիր : Ա է պու մի
սիլիւ թախտէլէր՝ առլէլի իւլիսնա տէնիր . եանի՝ ա
տէթա գախտէտէ եօղ իսէ տէ՝ պիւթիւն պիւթիւն
դախտէտէն վէ նիզամտան խարիճ տէյիլ տիր . վէ հայ
ճա Բաշառ-ի-ն տէրիզ : Թապիաթըն սուրէթի իս
թիսնասը պիզլմ միւճիւ զաթ տէտիյիմիզ տիր . չիւն դա
խտէի սախի վէ տայիմիսի տէյիլ տիր : Ենադ պու
միւճիւ զաթ զաթէն՝ թապիաթէ գախտէ վէ նիզամ գոյան
խալիզին ըէյինին իճրասը ումաղըլա՝ պու տախի թապի
աթըն գախտէսի վէ նիզամը տըր . Գաթաթ հէր վագըթ
իճրա ումադ իչիւն գոնմուշու տէյիլ . վագըթ կէլտիք
տէ իճրա ումադ իչիւն տիր : Այր քիմնէ՝ Լփէնտիմի
զին տիւննայէ կէլտիյի գէմանլէրտէ՝ անասընտան քեօր
տօղմանշ պուլունտու : Թապիաթըն առէթա ըէվիչին
տէ տէյիլ իսէ տէ՝ պագէն գու հուրաթ նէվինտէ զարա
յիպ ուարագ գուսուլըն մախլուգաթըսր տօղտր . պու
նուն գուսուլըն տօղմասը՝ Լփէնտիմիզին պիր միւճիւ
զաթընա սըրա կէլմէք իչիւն իտի . էկէր թապիաթ գա
խտէսի տայմա գուսուլսուղ ունապ հիչ պիր քիմնէ ա
նասընտան քեօր տօղմասա ըտր՝ Լփէնտիմիզին միւճէու
տէն կէօղ եարաթմաղա գատըր ումասընա իսպաթ ուն
նաճագ պիր շէյ գալմաղ ըտր . պունուն իչիւն նէ վա
գըթ Լփէնտիմիզին շըրագլարը պունու կէօրիւպ՝ քեօր
տօղմասընա սէպէպ փէտէրի մի տիր վալիտէսի մի տիր
տէյիւ սիւալ էթտիլէր իսէ՝ իքիսինին տէ գապահաթը
եօղ տէտի . անաճագ պունուն քեօր տօղմասը օնուն ի
չիւն ումուշ տուր քի՝ Ելլահըն հիքմէթի պունուն իւ
զէրինտէ իլան ուսուն (Հուլհ . է . 2) Ե պու վէճհիլէ՝ Եւ

բաճին դուրեթիմին իճրասը օլան միւճիւղաթ՝ Ալլահն
թագաթիրի էղէլիսինէ մուղայիր կէլմէզ , Ալու պէյլէ
օլտուգտա՝ միւճիւղաթ աղլէ զըտ տէյիլ տիր . վէ օլ
մուշ տուր տէյիլ նազլ օլտուգտա՝ թապիաթը վէսիլէ
էտէրէք նազլի եալան չըգարանլարըն հագգը եօզ տուր :

Աէյլէթիքլէրիմիզան միւճիւղաթը տա թապիաթ
սըրասնա . դօմուշ սպըլմայալըմ : Ալլահ ճէմի օլաճագ
լարը եպէտիտէն պիլիպ քէնտի էտէճէթլէրինի տախի
թէրթիպ էթմիշ տիր . շէյլէ քի՝ թապիաթ քէնտի դա
նունու վէ գախտէսի միւճիւղինճէ եօրիւտիւյիւ վազըթ
պազէն Ալլահն գուրաուղու թէրթիպ միւճիւղինճէ
մէվազըթէն քէնտի գախտէսինի թէրք էտիպ ախէր կէօ
նէ իճրա կէօթէրէճէք տիր . վէ միւճիւղաթ տիտիյի
միզ պու տուր : Ալու հիսապա՝ միւճիւղաթ տէմէք թա
պիաթըն զաթէն մուղայիրի օլմազ . էլան , թապիաթա
թախսիս . օլուհան գախտէսին մուղայիրի օլուր :

ՍՈՒՐԻ ԱՐԸՊԻՈՆՆԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒՆ

ԹԻՆՊԻՆԻՆԻ

Ս . Սրապիոն՝ սապըշ ճգնաւոր իքէն Մըսըր պա
լէթինին թմուհի շէհրինէ եպիսկոպոս օլտու . սուրբ
Անասն ճգնաւորուն վէ Իպքէնտէրիէ պատրիարզը սուրբ
Ըթմանարն ղայէթ ահապը ըար . հաթտա սուրբ Ան
ասն ճգնաւոր էօլէճէյինէ հազըն՝ քէնտի գուլանտըղը
փօստլարըն պիրիսինի պու ազիզէ վասիէթ էթմի : Սը
րապիոն եպիսկոպոս Նիկիա ժողովքունտա տախի պ
լունմուշ տուր , վէ իւլ իւլ օն սէքիզ ազիզ հոյրապետ

էրին պիրի տիր . օնուն իշխն պունուն թէնպիհաթը վէ թէտպիրաթը մութլազա քէնտի վաղէրնն աղիղէրինէ մուսֆըդ օլմասըլա մէսմու վէ զայէթ մութէ պէր թութութութուշ տուր :

Պունուն թէնպիհաթը պիր գաշ պապտան իպարէթ օլուպ՝ էքսէրիսի օլ վագըթլարտա չօգճա պուլունան ճգնաւորլարա մախսուս ուսա տա՝ պաղիլէրի տախի ալէլ ումում ճիւմլէ քրիստոնեայա հաղըշըրլար : Վէ պու սըրտտա տըրլար շու քէլամլար : « Իթիգատընը սաղլամագ մերամըլա հերետիկոսլարըլա միւճատէլէ վէ մարազա էթմէքսէն քէնալինի սագըն . օլմայա քի գաղպին օնլարն քէլամլարնն զէհիրիլէ քէտէլլէնսին վէ թէհլէքէյէ օղըասըն : Հերետիկոս քիթապլարը էլինէ կէչէրէր իսէ՝ օնլարը օգուճագ իսթէմէ . օլմայա քի տէրուշնին էօլտիւրիւճիւ զէհիրիլէ տօլտուն . անճագ հանկը իթիգատտա քի միրտիլ օլտուն ուսա՝ օնտա սըգը տուր . արթըրմա վէ էքսիլթմէ , քի ճէմի վագթընտա րահաթ էտէսին » : Պու թէնպիհ , վէ ախէր թէնպիհլէրի՝ հաղընլարտա Վէնէտիկտէ Վալրա Զարաիլ իսմիլէ պասըլան քիթապլըն իքինճի ճիլտինտէ պուլունուր , վէ պալաւէ թէրճիւմէ էթտիլիմիզ փարչա՝ օլ ճիլտին 519 սայիֆէսինտէ տիր :

Պիզիմ միլլէթին Հոռայըլա իշագըղըղ օլմատըղընը պիլէն պաղը եւնի մէգհէպէ եէլթ էնէնլէր քիթապլարըլա ճահիլլէրի թէչվիք վէ թաղլիթ էթմէք իսթէյիպ՝ հերետիկոս քիթապլընը օգուճագ հասաղընը եւնի վագըրլարտա Հոռմա բարալարը իճատ էթտիլէր տէրէր . վէ պաղը ճահիլլէր տախի ինանարագ՝ էօյլէ իսէ օգուճանընը զարարը հօղ ումում տէյիպ քէնտի քէնտիլլէրինի զէհիրլէրլէր : Վէ պաղը ալեանէն եւնի մէգհէպ թաշը :

յանլար սընըֆընա տախիլ օլմայրպ քէնտինի եկեղեցի-
նին սաորդ էվլատը կէօթէրէրէք անէր սաֆտէրուն-
լարը ալտաթմագ իսթէյէն միւէլիֆէր՝ Հայ վէ Հոռ-
մա եկեղեցիսինն պիրպիրլէրինտէն պըրլմա պապլարընըն
պիրինի տախի պունու կէօթէրմիշէր տիր քի , հերե-
տիկուլարըն եափտըլլարը քիթապլարը ճէմաթա օգու-
մաղա Հոռմ ճայիղ կէօրմէղ իմիշ . կէօյա քի Հայ ե-
կեղեցիսի ճայիղ կէօրմիւշ օլա : Հայոցեկեղեցիսին իսե
աղիմ իֆթիխարը՝ էսքի զէման հայրապետէրինին թա-
լիմաթընտան շաշմամագ , վէ եէնի պիր շէյ ալտ դա-
պուլ էթմէմք տիր :

Պիղ պունտա կէօրտիւք քի՝ Լէֆէնտիմիղէն 325
Թարիսինաէ աղտ օլունան՝ Աիկիա ժողովքունուն աղիղ
հայրապետէրինտէն պիրիսի պու թէնպիհի էթմիշ . վէ
պու միսիլիւ պիր թէնպիհի՝ աղլէ տէ դայէթ մուա-
ֆըգ տըր . զիրա էկէր քիթապ եափմանըն մէրամը՝ օ-
գույանըն զիհնինի գանտըրմագ ըսա , հերետիկուլարըն
եազտըգլարընա տա գանըլմագ իհթիմալի օլուպ՝ հէր
հալտէ օ միսիլիւ քիթապլար օգումագ սագաթ տըր :

Վէ զանն օլունմասըն քի Ս . Սրապիսն պու թէն-
պիհի քէնտի ագըլլա պուլմուշ , վէ պիղ եալընըղ պու-
նուն էվլէլ զաման աղիլէրինտէն օլտուղունա իթիպա-
րէն սէօղիւնիւ մէսմու վէ միւթէպէր թուրթարըգ :
Պու թէնպիհի՝ Ըլահ թէնպիհի տիր . չիւն Ըլահըն
իշամըլլա եազըլմըշ Ըղիղ քիթապլարտա տախի վար
տըր : Ս . Յուլհանէն աւետարանիչ Աիւրիա նամ չը-
րաղընա վէ օնուն էվլատլարընա եազտըղ մէքթուպուն-
տա՝ քէնտի էօյրէթտիյի տին թալիմաթընըն մուղայի-
րինի էօյրէտէպէրէ սէլամ վէրմէյի տախի մէն էտէր .
(Ի . Յուլհ . 10) . օլմայա քի սէլամտան սէրպէստիյէթ

ալընրդ տին մուպահէսէրինէ կիրիւէրէք ճահլին ֆիք-
րի թաղիթ օլուն: Վէ պելի քի՝ հերետիկոսս սէլամ
վերմէյի ճայիզ կէօրմէյէն ազիզ՝ օնլարն քիթապլընր
օգուժաղա հիւ իզին վերմէլ:

Հայոց հայրապետէրսէն սուրբ Սահակ Պարթև
հայրապետիմիզ՝ Միթամպօլուն Պրոկղ պատրիարքընրն
պիր գըթա մէքթուպունա ճէվապ հաղտըղընտա, չիւն
մէգքիւր պատրիարք՝ Վիստորուն թէվապիսինն Հա-
յաստանտա քէնտի ֆասիտ մէզհէպլէրինի հապի քի-
թապլար տաղըթտըղընր խապեր վերիպ սուրբ Սահ-
կը սագընտըրմըլ ըտը, սուրբ Սահակ ճէվապ հաղտը
քի՝ հեմճիփարըմըլ պուլունան ճէմի ոյալէթլէրէ չէ-
տիտ մէքթուպլար հաղտըգ քի էօյլէ էճնէպի թալի
մաթլար տիյնէմէսիւլէր վէ ֆասիտ վէ միւհլէք հերե-
տիկոսլուգ քէլամլարընր գապուլ էթմէսիւլէր. վէ տիյ-
նէմէյէնլէրէ գանունճա թէքալիւր վէ թէտիպ վատ էթ-
տիք: (Սոփիւք Հայկիսիսիք. Ի. հրես. 139 140) Վէ
պէօյլէ էթմիչ օլտուղոնու տա քէնտի չըրաղը Պորիւն
թաստիգ էտեր. (քիթապի մէգքիւր. ճիւտ ԺԵ. հ-
րես 27): Եւտեր հայրապետէրիմիզ տախի մինասիպէթ
ալտըգճա պու միւնվալ իւզըն հարաքէթ էթաիքլէրի
մալիւմիմիզ օլուպ՝ Հայոց եկեղեցի սախի Հռոմս հ-
կեղեցիսի կիպի՝ հերետիկոս քիթապլարընր օգուժաղա
հիւ պիր վազըթ ճէմաթմա ճէվազ վերմէմիչ տիր:

Ճիւմէնին մալիւմիւ տիւր քի՝ բրօդէսդան մէզհէ-
պինին պաղը Լըթեր՝ եկեղեցի հայրապետէրինին քի-
թապլարընր օգուժաղը ֆայտէսիզ թու թուպ քիչի քէն-
տի տիննի աղիզ քիթապլարտան էօյրէնմէլ, վէ աղիզ

քիթապարը չէր քէս գօլայ աննայա պիլի տէր իտի .
 վէ պու ֆիքրիլէ Ըստուածաշունչու Վեմցէ լիսանը
 նա տա թերձիւմէ էթտի : Լոթին տայմա պիր ֆիքրի-
 տէ գալմատը : Լուծերին չըրաղը Ըրիֆապէր՝ Լուծե-
 րին մէճիսլէրտէ սեյլէտի լազըթալաբընը Ղիլ -է-
 պէն (սուֆրա միւքալէմէսի) նամ քիթապընտա տէրճ
 էթմիշ . վէ Լուծերին շէյլէ պիր փուսուլաորընը տա
 օնտա գօմուշ տուր : « Սիրգիլիոսուն Տուարածական
 քիթապընը աննամագ իչիւն պէշ սէնէ չօպանղգ էթմե-
 վի . Սշակականը իչիւն պիշ սէնէ րէնչպէր օլմալը . Աի-
 կերոնուն մէքթուպլարընը աննամագ իչիւն կիրփի սէնէ
 մապահաթ վէ ումուր իչիւտէ չալգանմալը . վէ Ըստ-
 ուածաշունչուն ճիւղի չէշնիսիւնի ալմագ իչիւն Լղիա
 վէ Լղիսէ մարգարէլէրիլէ վէ Ս . Կարապետիլէ վէ
 Քրիստոսուլա վէ առաքեալարըլա պիրլիքտէ իւզ սե-
 նէ եկեղեցիի իտարէ էթմիշ օլմալը : Սէն պու Ըլլա-
 հանի քիթապը կլինէ ալմա , անճագ մահճուպանէ օ-
 նուն իղինէ սէճտէ դըլ : Պիղ կէրչէքաէն քիօր ուզոյ :
 Պու փուսուլանըն ալթընտա թարիխտէ վար ըտը , 16
 փետր . 1546 : Իքի կիւն սօնրա՝ փետր . 18ինտէ Լու-
 թեր էօլաիւ : Վէ տէրսին Ըստուածաշունչուն գօլայ
 աննաշըլըր օլմալը հագդընա Լուծերին շահատէթինէ .
 քի էվվէլ աննարըմ զանն էտէյթր ուտու . էօլէճէյինէ
 եագըն կէօղիւ աշըլմէշ :

ՏԻՐԱԼԱՅԻՆ

ԱԳՐԱԴԱՐՈՒԹՅԱՆ ԹԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԻՐ ԱՏԵՄԻՆ

Կ Ե Պ Լ Ի

5

Դերմենին պու կիւնէտէք հէր պիր իշէրինտէ պախթը իշէմէսի վէ տէվէթինտէն տօլայը քէսպ էթ-տիյի նուֆուզ պէօյիւքիւյիւ քէնտինի էօյլէ ալըշարը մըշըտը քի՝ պիր շէյ մէրամ էթտիյի կիպի՝ մէրամնա մուղայիր հիչ պիր շէյ չըգմամալը ըտը : Պունուն իչիւն տամատընըն չըգարտըղը մարաղա զայէթ կիւճ կէլտի քէնտիսինէ : Տայիմ թէճրիւպէ օլունմուշ տուր քի՝ աղ-սինէ պիր շէյ զուհը էթտիյի հալտէ քիպիրլի քիմսէլէր զիյատէ ինճինիրլէր : Ախէրինին իչինտէ պուլունմաղա ալըշան զաթլար էքսէրի ասէրլէրին հալնի տիւշիւն մէլէրի իչիւն՝ քէնտիլէրինէ պիր քէտէր վագը օլտուգ-տա չօգ թէլաշ էթմէղլէր . պէլքի լայըգընճա տըզգաթ տախի էթմէղլէր . քիպիր սահիպլէրի եալընըղ քէնտիլէ-րինի տիւշիւնտիւքլէրինտէն՝ քէտէր պունըրա զիյա-տէճէ թէսիր էտէր : Վիպիրլիլէր հէփսի սօղընգ ա-տամ օլմաղլար . ատամա գարըշմատըղլարը՝ էլիլէ կէօ-րիւշմէտէն պիր զէվք տույմատըղլարը իչիւն տէյիլ տիր . ճէմի ազլ ու ֆիքիրլէրի քէնտի վիճուտլէրի հագըրնա տիւշիւնմէլէրի իչիւն տիւր : Վէնտիլէրինի

օլ տէրէճէ սեփէրլէր քի՝ գալսլէրինա՛ն տխրինէ մու-
հապսլէթ էթմէյէ եէր գալմազ : Վէ հաչան պունյա-
րըն նէֆտինէ զըտ պիր շէյ զուհուր էտէր՝ աթէշ քէ-
սիլիրլէր :

Պրէզնոնուն տամատըլլա էթտիյի միւքիալէմէ քէն-
տիսինէ աղիմ թէլաշ կէթիրիւյ՝ տիւշիւնտիւքճէ թէ-
լաշը արթմատա օլտու : Վէնտի էշիյէ եէթիշտիրտիյի
վէ էօլիւմ պունտան չըղաճազ տէյի ումաուզըն մահա-
լի պրազմաղա մէճպուր օլմազ միւհաղալարը . վէ ա-
լէլ խուսուս՝ Վօազդիէր չիֆտիկի պունտան սօնրա պիր
տխրինին միւլքիւ օլաճազ տէյիւ տիւշիւնմէսի , քի
պունտան պէօյլէ Վօառէ սանճաղընըն էն ալէա միւլ-
քիւնիւն սահիպի պու տուր տէյիւ քէնտինի կէօթէր-
մէյէճէքլէր իտի . վէ պունու սաթորղընտան սէպէպ ա-
լըպ քէնտինի չէքմէյէնէր ձէրմէն Պրէզնօ տիւշտիւ
տէյիւ իֆթիլսարէն թէվաթուր էտէճէքլէր իտի , վէ
օլ կիւնէտէք ասլա մարաղա ալթընա տիւշմէմիշ վարի-
էթի քէնտինէ սէպէպի շէրէֆ իքէն պու թարղըլա պէօ-
լիւնմէսի քէնտինէ վէք աղըր կէլիպ՝ թահամմիւլ օլըն-
մաղ պիր լէզալէթ կէօրիւնիւր իւտիւ : Վէօյլէճէ քէն-
տի աշգընա վէ քիպրինէ վէ ալըշտըլընա մուղայիր հալ-
տէ պուլունուպ՝ զաֆիլէն ումուլմաղ պիր եէրտէն վու-
րուլմուշ կիպի գըրըլտը աիւշտիւ : Ավլատը Ճօրժա
Տիւրվէրիլէ էթաթլէրի միւքիալէմէյի նագլ էթտիյին
տէ ծնու տախի պիգայտ կէօրտիւ . չիւն էվլատընըն
հիսապը տա տամատընըն հիսապը կիպի իտի , ազլը քէ-
սէր իտի քի Վօազդիէր չիֆտիյի սաթըլտըլընտա քէն-
տի հիսսէսինէ իսապէթ էաէն միրաս տախի սաղլանա-
ճաղ տրր . պունուն իչիւն փէտէրինին սէօհպէթլէրինի
գըսալթմաղ ֆիքրիյլէ՝ քէնտինէ կէլիւշ պիր միւքթուպ

վերտի ծնա քի օգուտուն, Պու մեքթուկտա քէնտինէ տայիր քեարը պիր մասլահաթ աշըմը թարիֆի վար ըտը . ֆազաթ պու քեարը էլէ Կէջիմէք իշին հէմէն օշ կիւն հօլա չըգըպ Սօփու շէհրինէ կիթմէլի խօի : Փէտէրինին ղեյատէ կիւճիւնէ կիտիպ՝ Պէն քէնտի իւ շիֆի եսլնըզ կէօրիւրիւմ, սանձ տա ուղուր օլա տէտի :

Փազաթ էվատրնըն պու հօլտա սափու շմատընա ժէրմէն ղեյատէ քէտէր էթտի . օշ կիւն հայը վաղըթ մերազըլա կէջիտի . Տիւրվէրին մէրամընը եօրիւթմէ մէք իշին պին տիւրլէ թէրթիպ տիւշիւնիւր իւտիւ . տիւշամ իւթիւ պիր հէրաթէթ իւզէրինէ կէլիպ եա թաղա տիւշտիւ . վէ էմփղատէսի Մօրիս պունու կէօ ըրէրէթ թէլաշըլա հէքիմէ խապէր կէօնտէրտի :

6

Սապահէն շափզը եէնի չափմաղա պուշումը, փէն շիրէլէրին փէրաէսինին իւզէրինէ վուրմուշ . օտանըն պիր քէօշէսինէ զօնան գանտիլ քէնտիլիյինտէն սէօն միւշ . օճազտա աթէշ կէշմիշ . իքի եանընտան պիրէր գանաթտէ Զանրի վէ գըզը ույգույա տալմըշար . պիրտէն գափու փէրտէսի աշըլոր, կէօզէրինի աշըպ ժէրմէն Ֆրէգնոյու կէօրտիւէր գարուաշը Զանրի, վէ օնուն գըզը Էմմա . լաքին նէ հալտէ . պէնդի սարաթ մըշ վէ քէնտի ինճէլմիշ հիւլալա տէօնմիւշ :

ժէրմէն օն իքի կիւն չէքտիյի խաթթէլիյին թէհ լիքէսինտէն հէնիզ խէլաս պուլմիւշ շ վէ եանընտա օլան ուշաղլարա պիր փարչա ըհաթ էթմիյէ վաղըթ վէ ըէճէք գատար գուտրէթէ մալիք օլմուշ . կէօզիւնիւ գարտաշընըն վէ օնուն զըզընըն իւզիւնէ տիքտի . վէ :

սիր աղ էօյլէ տուրտուքտան սօնրա՝ գըղա սէս վերտի :
 Ղըզ տէտի . Ըմուճամ ուշանիշ : Ժերմէն սըրըտա-
 րադ՝ Լշվէտ գը՛ղըմ տէտի : Հանրի սօրտու . Վաճաղ
 սըն : Ժերմէն ճէվապ էթտի . Ըխմաի պիր փարջա
 էյիճէ իմ : Ղըզ տէտի . Չօգ էյի . Տէքիմտէ սէօյլէ-
 միշ իտի քի պու պուհրան պուհու գուրթարըր :
 Գուրթարըր մը , տէտի Ժերմէն . էօյլէ իսէ պէն էփ
 էյի խասթէ իմիշ իմ : Ջահիր , տէտի Հանրի . պիգի
 րահաթարը էտէճէք գատար : Ժերմէն պիր աղ տիւ-
 ջիւնէրէք տէտի . Վադա՝ էփ էյի խասթէլէք իտի չէք-
 աիյիմ . . շիմաի ագլոմա կէլիյօր քի տայմա սիլի եա-
 նըմաա կէօրիւյօր ուտում : — Սօրիս էմիղատէն տէ
 պիղիմ իլէ պիլիքտէ՝ եանընտան հիչ պրըլմատը : Խաս-
 թէ սիւալ էթտի . Եա Ժօրթ հանի եա . նէրէտէ տիր :
 Հանրի վէ գըզ ճէվապ վերէմէզ օլոուլար : Վիհայէթ
 Հանրի տէտի . Խասթէլիյինտէն վէ թէհլէքտէ օլ-
 տուղունտան խապէրի եօգ տուր . քէյիինի պօղտու-
 ղունուն իրթէ կիւնիւ եօլա չըգտը : — Պէնի եալընըգ
 պրադարադ : — Խայըր . պիղէ եաղտը քի կէլէլիմ .
 — Կերէք տէրսին : — Լշվէտ . հալէա քեաղըտը պէն-
 տէ տիր : — Կէօթէր պագոյըմ : — Սօնրա : — Խա-
 յըր , տէտի խասթէ . կէօրմէք իսթ էրիմ Հանրի . քեա-
 ղըտը պանա վէր պադայըմ : Հանրի ճէվինի եօզլատը
 մէքթուպու պուլտու վէ գարտաշընա վէրտի . օլ տա-
 խի շու քէլամլարը մէքթուպտա օգուտու :

« Պէնիմ սէվկիւ լիւ Ըմուճամ :

» Փէտէրիմ խասթէ տիր . պէն տէ մոլթլագա Սօ-
 միւռա կիթմէյէ մէճպուր ում . աղ վազըթ կէճ գալ-
 սամ կիւղէլ պիր քիտր ֆըրսանտը գաչըրաճաղըմ . պու-
 նուն իչիւն գըղըն Լշմայը Վօաղգիէրէ կէօնտէր , է-

կեր սէնին կելմէյէ վազթըն հօղ ուտա : Աիրս հէքիմ
պիր աղ թէլաշտա կէօրիւնիօր , խասթէյէ զայէթ
տըզգաթըլա պագմալը տէյիւ թէնպիհ էթտի : Պէն
սիղէ պէքէմէյէ վազթըմ հօղ . սայըիլէ հօլա չըզայօ-
րում . լաքին սիլ հէմէն պու կիւն կէլէսինիլ :

Պէնպէյի ժօրթ :

Ճերմէն մէքթուպու իքի տէֆա օգուտու գտան
ոմորա գարտաշնա տէօնիւպ տէտի . Պէն տէ գըզընըլա
պիրիքտէ կէլտին : Գարտաշն տէտի . Ընի սասթիտէ :
— Լյ . դօրգմատըն մը քի սէնին օրատա պուլունմա
տըզընըն սանա գարարը օլուր . վէ պէլքի մէմուրիէթին
տէն տախի աղլ օլուրուէն : — Պունու խաթըլմա տա
կէթիրմէտիմ , տէտի գարտաշն : Ճերմէն պուրնունուն
սլթընտան մըրըլտանարագ վէ տիւ շիւնէրէք տէտի .
Խայըր . սէն սալթ պէնիմ խասթ էյիղիմի վէ պիչարէլի-
ղիմի տիւ շիւնիմիւշ սիւն . էվլաուրմ ժօրթ հալընըզ քէն-
տի քետընը տիւ շիւնիմիւշ : . . . Լաքին սանա կէլէն
մէքթուպ սալթ պու օլմամալը . Տիւրվէր տախի սանա
հալմըշ օլմալը : Հանրի սէտտէքլէյերէք պիլմէմտէտի :
Խասթէ տէտի . Կաւըլ . օնտան հիչ պիր շէյ հօղ մու :
Լամա տէտի . Ըֆվ էտէրսին . շու քաքէթ . . . փտէ-
րի գըզընա իշարէթ էթտի . Լաքին իշարէթ վազթի կէ-
միշիտի . Ճերմէն օ քաքէթի տէ ալուր . կիւվէիսինին
մէքթուպունու օգուտու : — Թամամ , տէտի , պիր
տէ շէրիէ տալլէթ քիաղըտը , պաշըմա կէլէճէյինի պի-
լիր իտիմ : Պիրատէր , պունու տա ժօրթուն մէքթու-
պունուն եանընա գօմալը . իքիսի պիր թօխում մահ-
սուլու տուր : Վէ զայէթ իւրէք աճըսըլա իքի էյինի
պիր պիրինէ գալուշտուրուպ տէտի . Օ գատար գահ-
մէթլէրիմին էնճամը պէօյլէ օլուր ումուշ : Պաշալաւորը

էվատարընը ֆազըը հալտէ պրագարագ՝ օնլարտան թէ՛
 շէքքիւր վէ մէմնունիէթ պուլուր . պէն էվատարընմա
 վորիէթ վէ րահաթ էօմիւր կէշիրմէյէ գօլայլըդ պրագ-
 մամըլա , պիրիսի պէնի խասթէլիդիմտէ եալընըդ պրա-
 գըր . օ պիրի պանա տիւլմանըլա տօլաշըր , լաքին
 Հանրիւ պէն օնլարա նէ՛ եափմըշմքի պէօյլէ կէօզ-
 լէրինաէն տիւլմիւշ իւմ : Գարտաշը հաղիմ սէսիլէ տէ-
 տի , Հիշ պիր շէյ եափմատըն , գարտաշըմ , ֆաղաթ
 իւրէք աշգընը տիյնէմէք վէ հիսապարընը էյի պիւ-
 մէք էօյրէթտին օնլարա . պու տուր քի օնլարըն գալպին
 տէն մաւ հապպէթի մահվ էթտի : Օլ գարտար օնլարա
 թէքրարլատըն քի քիշինին մասլահաթը հէր պիր շէյ-
 տէն էվիլէ էլըէմտիր . քի քէնտիլէրի տախի սէնին տի-
 լինիլէ թուլթուլար սէնի . վէ պու կիւն սէնին նասի-
 հաթլարընը սանա գարշը գուլանըլար : Պէն սանա
 չօդ տէֆա սէօյլէմիշիւ . քիար միւլհապասընըն հասըլ
 էտէճէյի՝ շէրիք օլուր . ֆամիլիա թանդիմի իչիւն մու-
 հապպէթ լաղըմտըր : Ժէրմէն ախ էտէրէք տէտի : Օլ
 վաղըթ տօսթուլմիւլ ուտու : Մօրիս Հանրինին սէօյ-
 լէտիյի սօն լաղըրտըլը՝ օտայա կէլիյօր իքէն տիշար-
 տան իշիթմիշիտի . Ժէրմէնին պու սէօլիւնիւն իւլէրինէ
 իչէրի կիրիպ տէտի . Խանըլըն վար , պանա պուգ .
 Պուլտա պիրիսի վար . քի սէնաէն հիշ խայըր ումմա-
 յըպ հայընըդ սէնին մու հապպէթին իչիւն պուլտա տըր :
 — Լօյլէ իսէ պուլտան սօնրա զայրը պուլտան կիթ-
 մէսին տէտի Ժէրմէն՝ էլէրինի գարտաշընա ուղատարագ ,
 շիմտի աննայօրումքի տիւնհատէ րահաթ էօմիւր տէմէք
 տէյիլ զէնկինիլլէ , իլմ մու հապպէթիլէ օլուր :

ՀԱՎԱՏԻՍԵԹԻ ՄԻԻԹԻՆԻՎԻԻ

ՌՈՒՆԱՍԵՆ . Պու սէնէ Փարիզտէ վուգու օշ
լան սերկի մինասիպէթիյէ Լըրորանըն հէր մահալնտէ
կերէք ազճէլէր վէ կերէք էօլչիւլէր հազզընա եէնի
պիր նիզամ գօմազ լազըրտըսը հայլը իթիպար պուլ
մուշ վէ իճրաընա տախի ղայրէթ կէօթէրէնլէր օլ
մուշ տուր . շէօյլէ քի՝ հէր ճինս ազճէ վէ էօլչիւ հի
սապի աշարիէ տախիլ օլա . եանի՝ պիր փռանք իւզ սան
զիմէ վէ պիր մէզրօ իւզ սանդիմէդրօյա թագսիմ օլուն
տուղու միսիլիւ՝ “Ալմցէ փիօրնի իւզ գրայցարէ վէ
միլի իւզ գըսմա , քէզալէք Եւրորտնըն ախէր ախէլլէ
րէնտէ իսթիմալ օլունան ազճէ վէ էօլչիւ պու գըյաս
իւզրէ թագսիմ օլա : Վէ պունտա շու հասանաթ կէօ
րիւլմիւշ քի՝ պունտար հէր թարափտա պիր սիյազ իւզ
րէ օլմաղըլա ինսանլարըն պիր պիրիլլէ միւհազաթը
պիր գաթ աախի սուհուլէթ պուլուր :

Պու սուհուլէթաէն սահսըլա ալիմին պիրիսի շու
նու տա տիւշիւնմիւշ քի՝ տիւննանըն ճէմի միլլէթլէրիւ
նին լիսանը պիր օլսա՝ կերէք ախլ ու իթա , կերէք իւ
լիմ վէ կերէք թերպիէ հաղզընտա տախի աղիմ՝ վէ
ճէսիմ սուհուլէթ օլաճաղը աշիքիար տըր : Պու ալիմ ,
Ս . Հիբօլիդ Բէօ , քէնտի թէփէքքիւրլէրնի Սիէյլ
զազէթայէ հաղըպ տէր . պու իզհարը մէրումըլա տէ
մէք իսթէմէմ քի՝ հէր պիր միլլէթ քէնտի անա լիսանը
նը ունուլթսուն . վէ նէվիճատ պիր լիսան էօյրէնմէյէ
սիւլիւք էթսին . պունու քիմնէ դապուլ էթմէլ , վէ
էթսէլէր տախի իճրաըն ղայլէթ կիւճ վէ միմքինսիլ
կիպի տիր : Լնճաղ՝ պուլունան պունճա լիսանլարըն իւ

չինտէ պիր լիսան թախսիս օլունսուն հէր միլէթտէն
միւճթէմի իւլէմ մէճլիսինն պիլիթ թիֆադ րէյ ու թէտ
պիրիյլէ . վէ ճէմի ախնանըն հէր թարաֆընտա պու
լունան մէքթէպլէրինտէ պու լիսանըն թալիմի մուլթա
գա լազըմ օլմուշ օլուն . վէ պու լիսանըն էօյրէնմէմիշ
քիմսէ քէնտի թալիմաթլարընտա գուսուրլու սոյրլըպ
իթիպար օլունմասըն : Պու պէօյլէ օլտուղու հալտէ
տէր , հէր քէս պիր լիսան աննամայըլա պիր պիրլէրինն
ֆիքրինի վէ մէրամընը զօլայ աննայարագ զափլայէ վէ
մարազայէ սէպէպ զալմաղ . ճիւմէսի պիր ֆիգիրտէ Ե
լուրլար . վէ նէվիճատ պիր շէյ զուհր իթտիքտէ ճիւմ
լէսի օնտան խապէրոտար օլուպ խայրընա տախի իլհադ
օլուրլար :

Լիսանա աշնա օլմանըն հասնաթը ինքեար օլուն
մաղ , լաքին պու տէրէճէ միւպալիղէ տէ աղլըմը եր
մէղ : Լլան ֆոանսանըն իչինտէ պիր թազըմ քիմսէ
փատիշահլըդ թարաֆտարը վէ պիր թազըմ մէգքիւր Սէ
էյլ զաղէթա կիպի ճիւմհիւրիէթ թարաֆտարը իսէլէր ,
վէ տինճէլէրինտէ վէ մէգհէպլէրինճէ վէ տիսէր գիւլիւմ
լէրինճէ պիր պիրինն մուղայիր գիւլիւմէրտէ իսէլէր՝ ա
ճապա պուլարըն պիր թազըմը ֆոանսըղճա աննար լէ
օլ պիրի աննամաղ օլտուղլարը՝ իչլան մի տիր . աճապա
Ս . Հիւօլիդ Բէօ պուլարա ֆոանսըղճա էօյրէտիրսէ
հէփանի պիր ֆիքիրէ կէթիրէ պիլթր մի : Պու ֆոան
սըղճա լիսանըն պէնտէ աննարըմ . լաքին պու ալիմին
թէսափուրունէ իթ թիֆադ էտէմէյէճէք օլտուղլումու
պ'լիրիմ :

ԵՄԵՐԻԿԷ . Միւճթէմի Եմերիկանըն Մէսա
ջըսէգ . այալէթինտէ գարար վէրիլմիշքի , պիր մէլիսանէ
ճի , լօդանտաճը , չէքէրճի , բունչճու , աշճը , պաղալ :

շերտերի, վէ պու միսիլի էսնաֆլար՝ մէքթէպ չօ-
ճուգլարընա վերեսիէ պիր շէյ վերիպ տէֆթերերինէ
գայտ էտէճէք օլուրլար ըսա, մաստէ թաստիգ օլուն
տուգտա վերեսիէլերինի կերէք թաճօիլ էթմիշ օլուն
լար կերէք օլմասընլար, ալաճագլարընըն իքի գաթը ճէ-
րիմէ վերսինլեր: Պու թերթիպի պիր ֆռանսըզ զագէ-
թասը զայէթ պէյէնիպ՝ տիշարը ալաէթլերտէն Փարի-
ղէ հէքիմիք եախուտ զայրը մարիֆէթ ու սէնաաթլար
իչիւն կէլէն թալէպէ հագգընա տախի պու միսիլի-
պիր եասագ գօնմասընա արզու կէօսթերիր, Ընճագ
պիր ախլ ու իթա իչինէ թամաճ պիր թարաֆտան վէ
խտէք պիր թարաֆտան տախիլ օլտուգտան սօնրա՝ թա-
րաֆէյն իթթիֆագըլաբօլիսին աննոյամայաճաղը վէ սէ-
ղէմէյէճէյի թարգտա պիր վերիսիէ տէֆթերի իճատ էթ-
միշին տէ չօգ պիր միւշքիւլիւյիւ եօգ տուր: Պաղը
սէմթլերտէ մէյխանէլէր իչիւն թէնպիճ վէ եասագ օ-
լունմուշ տուր քի՝ մէյխանէճիլէրին ալաճագլարը օլուպ
ալամատըլարը հալտէ զապիթէ միւրաճաաթ էտերլէր
իսէ՝ զապիթ օնլուրըն տափասընը տիյնէմէյիպ գօլու
վերսին: Պու թերթիպ՝ մէյխանէճիլին մաթլուպունու
թէհլիքէյէ պրագըր իքէն՝ եինէ օլ սէմթլերտէ վերեսիէ
իչիլի վերիլըր տէյիւ պիլըր իզ:

— Ըմերիկանըն Վ իրճինի ապալէթինին բրօթէսդան
մէճլիսինին պիր գաչ միւթէպէր ազալարը, Հիւհըր,
Հիւիլըր, Մարքօ վէ Կօլքպէրի, բրօթէսդան իթիգա-
թընտան բուճու էտիպ գաթօլիգ օլմուշ տուրլար: Մար-
քօ զայէթ մալիւմաթ սահիպի վէ իչէ եարար պիր քիմնէ
օլուպ՝ բրօթէսդանլարըն Լաֆիֆօթալ սընէֆընա տախիլ
խտի, վէ ճէմի ֆամիլիասըլա պիրլիքտէ տէօնտիւ: